QORTI CIVILI PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE

Illum 20 ta' Marzu, 2024

Rikors Guramentat Nru: 429/2019 AF

Patricia Sant

vs

All Invest Company Limited (C-22239)

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat tal-attriċi Patricia Sant, li permezz tiegħu wara li ġie premess illi:

L-esponenti Patricia Sant hija armla pensjonanta illi, flimkien ma' zewgha John *sive* Ivan Sant, li miet fid-19 ta' Mejju 2014, kienet klijenta tas-socjetà konvenuta dwar pariri u servizzi ta' investimenti finanzjarji.

Fuq inizjattiva, pariri u rakkomandazzjonijiet tal-azzjonist u d-direttur tas-socjetà konvenuta Wallace Falzon, l-esponenti u zewgha investew it-tifdil kollu taghhom minn aktar minn 40 sena xoghol kull wiehed bhala ghalliema, liema investimenti kienu s-segwenti:

i. is-somma ta' €24,000 fil-Land Overseas Distributor Fund fl-1 ta' Gunju 2012;

ii. is-somma ta' €24,000 fil-Land Overseas Distributor Fund fil-25 ta' Frar 2013.

Dawn l-investimenti fallew, u l-esponenti b'hekk tilfu mhux biss l-imghaxijiet, u l-akkrexximent kapitali mwieghda, imma addirittura anke l-kapital investit minnhom.

Eventwalment, l-awtorità regolatorja ssospendiet il-licenzja tas-socjetà konvenuta biex tipprovdi servizzi finanzjarji, u l-istess Wallace Falzon gie dikjarat persuna mhux "*fit and proper*" li jokkupa posizzjonijiet f'dan il-qasam minhabba ksur gravi tal-obbligi tieghu fil-qasam.

Fil-fatt jirrizulta li l-investimenti li s-socjetà konvenuta bieghet lill-esponenti, u li fallew, kienu kollha strumenti finanzjarji kumplessi u ta' riskju gholi u spekulattiv.

L-esponenti u zewgha ma kellhom ebda taghrif, tahrig jew esperjenza fit-tip ta' investimenti li bieghetilhom is-socjetà

konvenuta, u xtrawhom in bwona fede, fuq il-pariri li nghataw mid-direttur u l-azzjonist taghah Wallace Falzon.

Ghalkemm l-istess Wallace Falzon, li l-esponenti u zewgha kienu jafdawh ghal kollox, kien assikurahom li dawn l-investimenti kienu idonei ghalihom, u li l-kapital li kienu qed jinvestu kien garantit favur taghhom, eventwalment irrizulta li dawn il-weghdi kienu fiergha u foloz, ghaliex l-investimenti li kienu ndotti jixtru la kienu *suitable* u lanqas *appropriate* gahlihom, kif lanqas kienu kompatibbli mac-cirkostanzi taghhom bhala pensjonanti bi dhul limitat ghall-istess pensjoni.

Is-socjetà konvenuta naqset li taghti lill-esponenti l-informazzjoni kollha mehtiega w rilevanti dwar in-natura ta’ dawn l-investimenti u r-riskji involuti fihom, u naqset li taccerta ruhha li l-esponenti kienu kapaci jifhmu r-riskji, u jiehdu decizjoni infurmata qabel jaghmlu l-akkwisti taghhom.

Huwa ghalhekk car li s-socjetà konvenuta naqset fil-konfront tal-esponenti mill-obbligi taghha li taghtihom servizz b’diligenza u attenzjoni – ghall-kuntrarju, is-servizzi provduti mis-socjetà konvenuta lill-esponenti u zewgha nghataw bi traskuragni w negligenza kuntrattwali grossolana u bi ksur w inadempjenzi tal-obbligi kuntrattwali, rizultat ta' nuqqas ta' *client due diligence* u *product due diligence,* bi ksur car tal-ligijiet u r-regim regolatorju applikabbli, u tal-obbligi fiducjarji taghha.

Inoltre, is-socjetà konvenuta approfittat ruhha min-nuqqas ta’ taghrif u esperjenza tal-esponenti u zewgha fil-qasam tal-investimenti, u bi traskuragni u b’qerq u bi ksur tal-obbligi professjonali u fiducjarji taghha, ottjeniet minghandhom firem ghal dikjarazzjonijiet u kundizzjonijiet li l-esponenti u zewgha qatt ma setghu jifhmu l-portata taghhom, u dan b’espressjonijiet mhux gusti u pprojbiti, bi prattici kummercjali mhux gusti, b’atti u ommissjonijiet qarrieqa, b’nuqqas ta’ diligenza professjonali, b’influwenza mhux xierqa u bl-isfruttament ta’ posizzjoni ta’ poter mill-istess konvenuti fil-konfront tal-esponenti u zewgha bhala *retail investors*.

B’rizultat ta’ dawn in-nuqqasijiet kollha tas-socjetà konvenuta, l-esponenti fil-kapacità personali taghha u bhala unika eredi universali ta’ zewgha, garrbet danni konsistenti f’telf qawwi tal-kapital investit u tad-dhul iehor relattiv, ghal liema danni ghandha twiegeb wahedha s-socjetà konvenuta.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi li s-socjetà konvenuta naqset mill-obbligi kuntrattwali, legali u professjonali taghha fil-konfront tal-esponenti u zewgha, fl-ghoti tas-servizzi ta’ investiment relattiv;

2. Tiddikjara u tiddeciedi li, b’rizultat ta’ dan l-agir u tan-nuqqasijiet attribwibbli lil konvenuta, l-esponenti personalment u fil-kwalità taghha ta’ unika eredi ta’ zewgha, sofriet danni konsistenti f’telf ta’ kapital u qligh;

3. Tillikwida d-danni kollha hekk sofferti mill-esponenti bi htijiet tas-socjetà konvenuta;

4. Tikkundanna lis-socjetà konvenuta thallas lill-esponenti s-somma hekk likwidata u dovuta.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk tal-Protest Gudizzjarju numru 965/2019 u bl-imghax, kontra s-socjetà konvenuta li tibqa’ ngunta minn issa ghas-subizzjoni, u b’rizerva ghal kull azzjoni ohra kompetenti lill-esponenti fir-rigward.

Rat id-dokumenti anness.

Rat ir-risposta ġuramentata tas-soċjetà All Invest Limited (C-22239), li permezz tagħha ġie eċċepit illi:

Preliminarjament u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet l-oħra, illi, l-azzjoni odjerna hija preskritta ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Preliminarjament, u mingħajr preġudizzju għall-premess, tenut kont illi l-attriċi donnha qed tallega li l-investiment *de quo* kien

kumpless/sofistikat wisq u ma kienx tajjeb għaliha u għar-raġel tagħha u ghalhekk jista' jagħti l-każ (ghalkemm mhuwiex sufficjentement ċar) illi qed jigi inferit li l-kunsens tagħhom kien vizzjat in kwantu inbiegħ lilhom investiment li kieku ma kienx jaccettawh kieku kienu jafu li kien sofistikat, l-eċċepjenti qiegħdha tinvoka l-preskrizzjoni ta' sentejn abbazi tal-Artikolu 1222(1) et seq tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Preliminarjament, u mingħajr pregudizzju ghall-premess, l-azzjoni odjerna hija preskritta wkoll ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Fil-mertu, mingħajr preġudizzju għall-premess, huwa ċar illi l-kawża odjerna tittratta effettivament kwistjoni ta' telf fl-investimenti; l-eċċipjenti ma tistax tinstab responsabbli għal telf li seħħ f'investimenti li ma kienitx tiggestixxi; u dan apparti l-fatt illi l-eċċipjenti taġixxi bħala intermedjarju biss bejn l-emmettur tal-prodott u l-investitur ghax-xiri tal-investiment.

Mingħajr preġudizzju għas-suespost l-Land Overseas Distributor Fund għadu attiv u dan kif ser jiġi kkonfermat waqt is-smiegħ tal-kawża.

In ogni każ anke jekk jirriżulta li l-investiment sofra telf, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-istess attriċi, u dan, *inter alia*, stante illi t-telf f'investiment ma jġibx waħdu r-responsabbilità awtomatika u/jew vikarja tal-fornitur tas-servizz iżda jrid jiġi imputat xi tort attribwibbli lill-fornitur tas-servizz u ma hux minnu assolutament li l-atturi inghataw xi servizz jew parir hażin.

Isegwi, kwindi, illi ma hemm ebda danni x'jigu likwidati kontra l-eccepjenti favur l-attriċi, li *del resto* jinkombi fuqhom l-oneru tal-prova ta' kwalunkwe danni allegatament sofferti minnha sal-grad rikjest mil-Ligi.

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat ir-relazzjoni tal-espert tekniku ex-parte Paul Bonello, *certified public accountant*, liema relazzjoni ġiet ikkonfermata bil-ġurament fil-14 ta' Diċembru 2021.

Semgħet ix-xhieda.

Rat l-atti kollha.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attriċi.

Rat illi minkejja l-fakoltà lilha konċessa, s-soċjetà konvenuta baqgħet ma ppreżentatx nota ta' sottomissjonijiet finali.

Rat illi l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Ikkunsidrat illi din il-kawża hija msejsa fuq serje ta' investimenti li l-attriċi u d-defunt żewġha għamlu fuq parir u struzzjonijiet ta' Wallace Falzon fil-kapaċità tiegħu bħala direttur tas-soċjetà konvenuta. L-attriċi tgħid illi l-investimenti ma marrux tajjeb u li konsegwenza ta' dan ġarrbet telf. Tallega illi fil-mument li ffirmat id-dokumentazzjoni dwar tali investimenti d-dokumenti relattivi ma nqrawx lilhom u lanqas ma ġie mfisser lilhom ir-riskji li tali investimenti kienu jġorru magħhom. Tisħaq illi la hi u lanqas żewġha ma kienu familjari mal-investimenti u għalhekk straħu fuq dak li kien qiegħed jgħidilhom Falzon. Tallega għalhekk aġir negliġenti, illegali u abbużiv da parti tas-soċjetà konvenuta.

Permezz ta' din il-kawża l-attriċi talbet il-likwidazzjoni tad-danni konsistenti f'telf ta' kapital investit għas-somma komplessiva ta' €45,000 u qliegħ fuq l-investiment. Fil-kors tal-kawża u in vista ta' fatti li ġraw wara li ġiet intavolata din il-kawża, b'nota tat-8 ta' Frar 2023 l-attriċi ddikjarat illi kienet qegħda tirriduċi t-talba tagħha għas-somma ta' €27,927 oltre l-imgħaxijiet. Din ir-riduzzjoni saret wara li l-attriċi rċeviet rimbors fis-somma ta' €17,073.

Is-soċjetà konvenuta laqgħet billi eċċepiet il-preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16. Ġiet eċċepita wkoll il-preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 1222(1) tal-Kap. 16 kif ukoll

dik a tenur tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16. Fil-mertu, is-soċjetà konvenuta eċċepiet illi t-talbiet huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u li konsegwentement ebda danni m'huma dovuti minnha lill-attriċi.

Jirrizulta illi l-attriċi u żewġha huma persuni li f'ħajjithom ħadmu u ġemmgħu dak illi setgħu waqt illi fil-mument illi l-attur irtira bil-pensjoni, raw kif ikabbru l-kapital tagħhom bil-għan li jkollhom dħul addizzjonali mal-pensjoni li jirċievu. Il-passi li ħadu fejn jidħlu depożiti u investimenti ta' flushom għamluhom fuq pariri li ngħataw mill-professjonisti għaliex huma mhumiex intiżi f'dawn l-affarjiet.

Mix-xhieda tal-attriċi kif ukoll mir-relazzjoni teknika ex-parte redatta fuq inkarigu tal-attriċi jidher illi f'ħajjithom l-attriċi u żewġha ftit illi xejn ħaddmu l-kapital tagħhom. Jirriżulta illi l-ftit investimenti illi għamlu, għamluhom fuq parir tal-Bank of Valletta. Jirriżulta illi fuq tali pariri nvestew xi flus f'bonds tal-Gvern, ta' Farsons u ta' Corinthia u xtraw investimenti li kienu ġestiti mill-Bank of Valletta stess bħal ma kienu l-Vilhena Malta Government Bond Fund u l-Vilhena Malta Fund. Ħarġu wkoll tlett poloz tal-assikurazzjoni fuq il-ħajja ma' MSV Life plc.

L-attriċi xehdet illi għal ħabta ta' Novembru 2010, certu Wallace Falzon mis-socjetà intimata kien ikkuntattjahom minn jeddu u mar id-dar tagħhom sabiex ikellimhom. F'din il-laqgha huwa ppreżenta ruħu bħala ġestur ta' kumpanija liċenzjata mill-MFSA sabiex tagħti servizzi ta' investiment u taġixxi bħala konsulent indipendenti. Meta nqala' l-inkwiet irriżulta illi Falzon kien involut fil-poloz tal-assigurazzjoni mal-MSV Life plc u kien proprju minn hemm li kiseb l-informazzjoni dwarhom.

L-attriċi tenfasizza l-punt illi hija qatt m'avviċinat lis-soċjetà konvenuta. Kien Falzon li avviċina lill-attriċi u lil żewġha u kien l-istess Falzon li mar fuqhom preparat li joffrilhom l-investimenti. Tissokta tgħid illi hi u żewġha dejjem ħadmu u issa li laħqu irtiraw ma riedux jieħdu riskji bil-flus li kienu ġemmgħu. Tgħid li dan kollu qaluh ċar u tond lil Falzon, kif ukoll qalulu li ma kienux jifhmu fl-investimenti. Falzon assigurahom li l-investimenti li kien qiegħed jipproponilhom kellhom kapital garantit u li kienu

nvestimenti maħsubin proprju għal min kien irtirat u jircievi pensjoni.

L-attriċi xehdet illi għad li Falzon dejjem talab għall-firma tagħha u ta' żewġha fuq id-dokumenti tal-investiment, huwa qatt ma qralhom id-dokumenti kif lanqas qatt ma fissrilhom il-kontenut. Issoktat tgħid illi waqt kull laqgħa ġewwa d-dar tagħhom Falzon kien ikun aktar ħsiebu f'elf ħaġa oħra milli fl-investiment. Tgħid li kien biss fl-aħħar ħin qabel tintemm il-laqgha li kien joħroġ il-karti, jitlobhom jiffirmaw u jtemm jgħid li kien sejjer jimla d-dokumenti huwa stess aktar tard. Xehdet ukoll dwar kemm kienu sorpriżi meta fil-mument li kienet sejra tiskadi l-polza tal-assikurazzjoni fuq il-ħajja fil-15 ta' Diċembru 2011, Falzon kien pront ġabar iċ-ċekk tal-*maturity sum* u ppreżenta ruħu d-dar tal-attriċi biċ-ċekk u bi proposta ġdida t'investiment.

L-attriċi kompliet tixhed illi b'kollox għamlu tlett investimenti kif sejjer jingħad:

i. Fond imwaqqaf Malta bl-isem Land Overseas Property Distributor Fund liema investiment jiżviluppa proprjetà fi Sqallija u l-Kroazja. L-attriċi u żewġha investew €24,000 f'Jannar 2013 u €24,000 fi Frar 2013. Wara li l-liċenzja ta' dan il-fond ġiet revokata fid-9 ta' Marzu 2017, f'Jannar 2023 l-attriċi rċeviet rifużjoni għas-somma ta' €17,073 mill-istess fond;

ii. Fond ġestiti fl-Awstralja, LM Managed Performance Fund ("LMMPF") li fih sar investiment ta' €40,000 f'Diċembru 2010. Wara li dan l-investiment falla l-attriċi baqgħet ma ħadet xejn peress illi skont stima mħejjija mil-likwidaturi f'Novembru 2017 ġie kkalkolat irkupru massimu ta' 5% mill-assi tal-investiment, ammont li qajla ser iservi biex jiġu koperti spejjeż legali u dawk ta' likwidazzjoni;

iii. Bonds subordinati tal-SNS 6.25% Subordinated Bond 2020 li fih l-attriċi u żewġha nvestew is-somma ta' €24,000 u s-somma ta' €10,518. Dan l-investiment ukoll falla madanakollu, l-Gvern Olandiż ħallas kumpens fis-sena 2023.

L-attriċi fissret li kien fis-sena 2013 li hi u żewġha ġew infurmati li l-investiment LM Australia kien sejjer ħażin. Fi Frar 2014 saru jafu illi dan l-investiment kien falla u li l-aktar illi setgħu jieħdu kien 5% tal-kapital.

In kwantu l-investiment bl-isem SNS, fi Frar 2013 l-attriċi u żewġha qraw fil-gazzetti li dan l-investiment kien ser jiġi mpattat ħażin.

L-attriċi xehdet illi qatt ma rċevew rapporti dwar l-investimenti li kienu għamlu u li saħansitra meta tkellmet ma' Falzon dwar dak illi kienet semgħet u qrat dan assiguraha li kollox kien sejjer tajjeb.

L-attriċi rrikkorriet għand Paul Bonello, *financial advisor*, li kiseb mingħand l-MFSA id-dokumentazzjoni relattiva għall-investimenti kollha li saru mill-attriċi. Kien minn hawn li l-attriċi saret taf dwar dokumenti li kienet iffirmat u dwar il-gravità tas-sitwazzjoni. Tgħid illi kien proprju meta qrat ir-relazzjoni ta' Bonello li tgħallmet ċertu kliem tekniku li ma kienitx semgħet fil-mument li sar l-investiment.

Fir-relazzjoni teknika minnu redatta, Paul Bonello jagħti rendikont dettaljat ferm tal-kontenut tad-dokumenti ffirmati mill-attriċi u żewġha. Jagħti wkoll spjegazzjoni dettaljata dwar l-investimenti inkluż ir-riskju warajhom.

Fir-relazzjoni teknika saret referenza għal proċeduri li terzi ħadu fil-konfront tas-soċjetà konvenuta. Saret referenza speċifikament għax-xhieda ta' Wallace Falzon fil-kawża fl-ismijiet Ivan u Ruth Bartolo vs All Invest Co Ltd[1] fejn fir-rigward tal-istess investiment mertu ta' din il-vertenza dan jistqarr li ma kienx eżamina l-*accounts* għaliex ma jifhimx fihom u li lanqas imqar almenu provda kopja tal-*audited accounts* ta' LM lill-investituri. Saret ukoll referenza għax-xhieda ta' Falzon fil-

[1] Xhieda li ngħatat fis-seduta tas-27 ta' Frar 2017 fi proċeduri quddiem l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjari.

proċeduri fl-ismijiet Jane Borg vs All Invest Co Ltd[2] fejn Falzon jistqarr illi lanqas biss kien qatt eżamina l-kontijiet finanzjarji tas-sena 2007, 2008 u 2009 tal-LMMPF.

L-espert tekniku Paul Bonello jasal għas-segwenti konklużjonijiet:

"Fil-fehma tas-sottoskritt, u kif spjegat fid-dettal f'dan ir-Rapport hawn qabel, is-socjeta' konvenuta kienet negligenti fl-agir taghha u naqset serjament minn dik l-onesta' mitluba mid-doveri fiducjarji u regolatorji taghha lejn l-attrici u zewgha meta:

i. *Naqset li tapprezza tajjeb ic-cirkostanzi personali tal-attrici u zewgha fl-ghoti tas-servizz ta' investiment li kien de facto Advisory, anke jekk fuq livell formali ddahlet klawzola ingusta biex is-servizz jigi simulat b'mod u manjiera daqs li kieku kien non-advisory. Dan fir-rigward tal-LMMPF, l-SNS u fuq kollox fil-kaz tal-investiment mertu ta' dan il-kaz, l-LODF. Is-socjeta' konvenuta naqset li taghmel Suitability Test b'ghaqal, hila u diligenza kif jitlob ir-regim regolatroju in vigore fiz-zmien rilevanti, ossia l-assessment tal-oggettivi u l-attitudni ta' riskju tal-klijent, l-esperjenza u t-taghrif fl-investiment u l-loss absorption capacity. Li kieku sar dan kif suppost, l-attriċi u zewgha ma kienx jinbieghulhom dawn l-investimenti;*

ii. *Anke jekk, dato ma non concesso, kellu jigi accettat li l-vari investimenti inkluz l-LODF, inbieghu fuq bazi ta' Execution Only – Promote & Sell, is-soċjeta' konvenuta allura f'dan il-kaz xorta naqset li taghmel Appropriateness Test kif jitlob l-istess regim regolatorju f'kaz ta' prodotti kumplessi bhal ma kienu l-istess LMMPF, SNS u l-istess LODF;*

iii. *Ghamlet assessment tekniku kompletament zbaljat tal-profil tar-riskju tal-varji LMMPF, SNS u LODF meta rrapprezentathom bhala li huma ta' "Low Risk" meta fil-fatt*

[2] Xhieda li ngħatat fis-seduta tas-6 ta' Frar 2017 fi proċeduri quddiem l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjari.

kienu kollha ta' riskju gholi jekk mhux addirittura spekulattivi, u hekk l-attrici u zewgha spiccaw zvijjati;

iv. *Tat parir li huwa dijametrikament oppost ghal dak li talbu l-attrici u zewgha mis-socjeta' konvenuta, jigifieri nghataw pariri ta' prodott ta' riskju gholi meta l-attrici tahlef li hi u zewgha specifikaw b'mod car l-attitudni ta' riskju kawt taghhom;*

v. *Hadet dikjarazzjonijiet minn ghand l-attrici u zewgha li mhux biss ma kienux veritjiera iżda jizvantaggjawhom, bi ksur flagranti tal-obbligi fiducjarji tas-socjeta' konvenuta fil-konfront taghhom."*

B'żieda mad-dokumentazzjoni estensiva li ġiet esebita flimkien mar-relazzjoni teknika, ġiet esebita wkoll ittra tas-6 ta' Ġunju 2013 li biha l-MFSA ikkomunikat id-deċiżjoni tagħha lid-Direttur tas-soċjetà konvenuta għar-rigward "*Sales practices in relation to the selling of complex products to retail investors*". Fl-imsemmija deċiżjoni jingħad illi l-MFSA kienet qegħda tissospendi l-liċenzja tas-soċjetà konvenuta wara li sabitha in vjolazzjoni ta' diversi obbligi statutorji. Jingħad ukoll illi wara li l-Awtorità msemmija analizzat il-mod ta' kif is-soċjetà konvenuta biegħet investimenti kumplessi lil *retail investors* u cioè persuni bħall-atturi li mhumiex ta' esperjenza, l-Awtorità kkonkludiet illi "*All Invest failed to act in the best interest of investors*".

Il-liċenzja tas-soċjetà konvenuta ġiet sospiża b'deċiżjoni li ħadet l-MFSA fis-6 ta' Ġunju 2013.

Tajjeb jingħad illi r-relazzjoni tal-espert ex-parte ma ġiet kontestata b'ebda mod.

Għandu jingħad ukoll illi Wallace Falzon ma tressaqx sabiex jixhed f'dawn il-proċeduri.

Delineati l-fatti tal-kawża in diżamina, il-Qorti sejra tgħaddi minnufih sabiex tittratta l-eċċezzjonijiet preliminari dwar il-

preskrizzjoni li jekk tiġi ppruvata mqar waħda minnhom isservi sabiex twaqqaf l-azzjoni fil-mertu.

Il-Qorti rat il-lista eżawrjenti ta' gurisprudenza ta' dawn il-Qrati li trattaw il-kwistjoni tal-preskrizzjoni ai termini tal-Artikoli 2153, 1222(1) u 2156(f) fi sfond ta' kawżi fil-konfront ta' *financial services providers*[3].

<u>Il-Preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili</u>

L-Artikolu 2153 jistabbilixxi illi l-azzjoni għal danni mhux naxxenti minn reat taqa' bil-preskrizzjoni bl-għeluq ta' sentejn. Fin-nota estensiva u studjata tagħhom l-atturi jagħmlu l-argument illi għall-każ ta' llum għandha tapplika l-preskrizzjoni kuntrattwali ta' ħames snin ai termini tal-Artikolu 2156(f) u mhux dik akwiljana ai termini tal-Artikolu 2153.

Il-preskrizzjoni fit-termini tal-Artikolu 2153 tippresupponi ness ta' kawża u effett u cioè aġir li jikkawża ħsara b'tant illi l-Artikolu 1031 u 1032 jistabbilixxu li kull wieħed għandu jwieġeb għall-ħsara li tiġri bi ħtija tiegħu.

Mill-mod ta' kif arġinata l-kawża ta' llum jidher evidenti li t-talbiet attriċi huma mpernjati fuq relazzjoni kontrattwali bejn il-partijiet fejn l-atturi qegħdin jallegaw illi s-soċjetà konvenuta naqset pależement fl-obbligi legali tagħha bħala intermedjarja liċenzjata taħt l-Att Dwar Servizzi ta' Investiment. Jidher għalhekk illi l-pretensjoni attriċi mhijiex dwar danni naxxenti minn delitt jew kważi delitt iżda hija azzjoni msejsa fuq allegat nuqqas tas-soċjetà konvenuta li tottempra ruħha mal-obbligi mposti fuqha riżultat tar-relazzjoni kontrattwali instawrata bejn il-partijiet. Huwa evidenti illi l-ilment u l-konsegwenti pretensjoni attriċi hija marbuta ma allegazjoni li s-soċjetà konvenuta aġixxiet bi traskuraġni u b'qerq u bi ksur tal-obbligi professjonali, kuntrattwali u fiduċjarji tagħha.

Din il-Qorti diġà kellha l-opportunità li tqis każijiet simili għal dak tal-lum fejn stabbiliet illi l-preskrizzjoni applikabbli żgur illi mhijiex dik ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili. Dwar

[3] Ara n-nota ta' sottomissjonijiet tal-atturi u l-każistika elenkata a fol. 7 et seq tal-istess nota.

dan, fin-nota ta' sottomissjoniiet tagħhom l-atturi għamlu referenza għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell tad-29 t'April 2019 fl-ismijiet Roland Darmanin Kissaun et vs GlobalCapital Financial Management Ltd illi waqt li kkonfermat is-sentenza ta' din il-Qorti tad-29 ta' Marzu 2019, żiedet tosserva illi:

> *"Fil-kuntest tal-aggravju marbut mal-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kodici Civili, din il-Qorti taqbel ma' dak deciz mill-ewwel Qorti li din il-kawza ma hijiex wahda aquiliana. Hu car li l-azzjoni attrici hija bazata fuq kuntratt u ksur tal-istess daparti tas-socjeta` konvenuta. L-attur avvicina lis-socjeta` konvenuta biex jiehu parir dwar kif jinvesti flusu bi qligh ghalih, u hekk kif is-socjeta` konvenuta accettat li taqdi lill-attur u toffrilu s-servizzi professjonali taghha, hija dahlet f'relazzjoni kuntrattwali mal-attur, b'obbligu li ssegwi d-dmirijiet legali u fiducjarji imposti fuqha u li jemergu mill-kuntratt ta' din ix-xorta. Dak li qed ikun allegat huwa inadempjenza ta' obbligazzjoni, u allura il-preskrizzjoni tal-azzjoni ma hijiex dik ta' sentejn imsemmija fl- artikolu 2153 (ara "Naudi v. Zammit", deciza minn din il-Qorti fid-9 ta' Marzu, 1925) (Kollez. Vol. XXVI.i.54). Dak li qed jigi allegat li sehh mhux indipendenti u awtonomu mir-rapport kontrattwali li inholoq bejn ilpartijiet, u t-talba ghad-danni hija meqjusa mhux biss meta jkun hemm agir delitjuz, izda anke u aktar meta jigi allegat agir bi ksur ta' kuntratt."*

Dan il-hsieb gie mtenni mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza recenti taghha fl-ismijiet Ciscaldi et vs Global Capital Financial Management Limited (15 ta' Novembru 2023).

Ferm il-premess, il-Qorti qegħda tiċħad l-ewwel eċċezzjoni.

<u>Il-Preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 1222(1) tal-Kodiċi Ċivili</u>

Permezz tat-tieni eċċezzjoni preliminari tagħha, s-soċjetà konvenuta teċċepixxi illi in kwantu kwalsiasi inferenza li l-kunsens tal-atturi kien vizzjat, hija preskritta ai termini tal-Artikolu 1222(1) tal-Kodiċi Ċivili liema dispożizzjoni taqra hekk:

"1222. (1) Meta l-liġi f'xi każ partikolari ma tistabbilixxix żmien aqsar, l-azzjoni għar-rexxissjoni minħabba vjolenza, żball, egħmil doluż, stat ta' interdizzjoni, jew nuqqas ta' età, taqa' bil-preskrizzjoni egħluq sentejn."

Din l-eċċezzjoni wkoll kienet sollevata fil-kawża fl-ismijiet Roland Darmanin Kissaun et vs GlobalCapital Financial Management Ltd, *ibid*, u l-Qorti tal-Appell daħlet funditus fil-mertu u s-siwi tal-eċċezzjoni. Qalet hekk:

"Ikkonsidrat issa l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-artikolu 1222 tal-Kodici Civili, din il-Qorti tqis li anke dan l-artikolu mhux applikabbli ghall-kaz. L-attur ma talabx ir-rexxissjoni tal-kuntratt li kellu mas-socjeta` konvenuta, u l-fatt li jallega li gie ingannat u gie indott fi zball, ma jfissirx li l-azzjoni hija wahda intiza ghar-rexxissjoni tal-kuntratt. Kif sewwa qalet l-ewwel Qorti, l-attur ma huwiex qieghed jitlob ir-rexxissjoni tal-kuntratt konsegwenza tal-vizzju fil-kunsens tieghu, izda jikkontendi li l-vizzju tal-kunsens huwa konsegwenza tal-inadempjenza kuntrattwali da parti tas-socjeta` konvenuta. Il-bazi tal-azzjoni hija din l-allegata inadempjenza kuntrattwali, u ghalkemm dan jista' jkun rizultat ta' ingann da parti tas-socjeta` konvenuta, l-attur mhux qed jitlob li l-kuntratt konsegwenzjali jigi rexxiss, izda li jigi kkumpensat ghat-telf li garrab. Huwa fuq l-azzjoni hekk kif proposta mill-attur li l-Qorti trid taghti l-gudizzju taghha, u mhux fuq x'azzjoni seta' jew messu ressaq l-attur.

Kull min jagixxi in malafede, kif qed jallega wkoll l-attur, jirrispondi ghad-danni, u l-fatt li effett ta' dak il-mala fede wassal ghall-vizzju tal-kunsens, ma jaghmilx l-azzjoni wahda ta' rexxissjoni, izda tibqa' wahda ghall-konsegwenzjali danni. Fuq kollox, l-artikolu 1125 tal-Kodici Civili jghid li "<u>kull min jonqos li jesegwixxi obbligazzjoni li huwa jkun ikkuntratta, hu obbligat ghad-danni</u>", (ara bhala rifless fuq dan is-sentenza ta' din il-Qorti tal-10 ta' Ottubru, 2003 fil-kawza fl-ismijiet "<u>Galleria Management Ltd v. Derby International Ltd</u>").

Wara kollox, mhux eskluz li l-vizzji tal-kunsens jistghu jwasslu wkoll ghal responsabbilta` ta' danni. Il-gurista Taljan, <u>Vincenzo Roppo</u> fil-ktieb tieghu "Trattato di Diritto Privato – Il Contratto" jispjega l-punt b'mod car meta jghid dan:

*"Il dolo-ingano da` luogo a un vizio della volonta`: come tale espone il contratto al rimedio dell'**annullamento** (art.1439). Al tempo stesso e` un illecito (precontrattuale): come tale, da` alla vittima il rimedio del risarcimento del danno. I due rimedi possono operare in via cumulativa oppure in via alternativa, a scelta della vittima: questa puo` chiedere l'annullamento del contratto, con (o senza) il risarcimento; <u>oppure rinunciare all`annullamento del contratto pur annullabile, e limitarsi a chiedere il risarcimento</u>". (sottolinear ta' din il-Qorti).*

Isegwi, li meta l-attur, f'din il-kawza, qed jallega li gie ingannat bl-agir tas-socjeta` konvenuta, u dan qabel il-holqien tal-kuntratt, dak l-agir jista' jwassal ghall-konsegwenzi dannuzi, u l-vittma li jitlob dawk id-danni ma jkunx qed jitlob ir-rexxissjoni tal-kuntratt, bir-rizultat li l-preskrizzjoni ghar-rexxissjoni ma tkunx applikabbli ghall-kaz."

Hawn ukoll il-hsieb gie segwit fil-fuq citata sentenza Ciscaldi et vs Global Capital.

Minn qari tal-premessi u t-talbiet jidher biċ-ċar illi l-azzjoni odjerna mhijiex għar-rexissjoni tal-kuntratt iżda għad-danni. Għaldaqstant lanqas m'għandha siwi it-tieni eċċezzjoni preliminari li qegħda għalhekk tiġi miċħuda.

<u>Il-Preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili</u>

Permezz tat-tielet eċċezzjoni preliminari tagħha, s-soċjetà konvenuta qegħda teċċepixxi wkoll il-preskrizzjoni ta' ħames snin li ai termini tal-Artikolu 2156(f) tapplika għal *azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx*

jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku.

Peress illi l-preskrizzjoni eċċepita hija waħda estintiva tad-dritt għar-riżarċiment tal-kreditu, irid jittieħed kont ta' minn mindu tibda tiddekorri l-preskrizzjoni. Huwa prinċipju stabbilit illi l-preskrizzjoni tibda tiddekorri mill-mument li fih l-azzjoni setgħet tiġi eżerċitata, prinċipju dan illi jinsab rifless fl-Artikolu 2137 tal-Kap. 16[4].

L-Artikolu 2156 tal-Kap. 16 ma jistax jinqara u jiġi nterpretat in iżolament iżda jeħtieġ jiġi mħaddem flimkien mal-Artikoli 2137 u 2160 tal-istess kodiċi.

L-Artikolu 2137 jaqra hekk:

> *Bla ħsara ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata; mingħajr ma jittieħed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss.*

L-Artikolu 2160 jaqra hekk:

> *(1) Il-preskrizzjonijiet imsemmija fl-artikoli 2147, 2148, 2149, 2156 u 2157, m'ghandhomx effett jekk il-partijiet li jeccepuhom, ma jaghtux gurament minn jeddhom waqt il-kawza li mhumiex debituri, jew li ma jiftakrux jekk il-haga gietx imhallsa.*
>
> *(2) Jekk il-gurament jinghata mill-werrieta tal-persuna li taghha l-attur jippretendi li kien kreditur, jew minn ohrajn li l-jeddijiet taghhom gejjin minghand dik il-persuna, il-preskrizzjonijiet fuq imsemmija ma jkollhomx effett jekk huma ma jistqarrux li ma jafux li l-haga ghandha tinghata.*
>
> *(3) Fil-proceduri ghall-gbir ta' debiti li ghalihom hemm referenza fil-proviso ghall-artikolu 2156, meta parti taghti*

[4] Ara fost l-oħrajn: **Mizzi Estates Limited vs Frank Borda et**, Qorti tal-Appell, 31 ta' Ottubru, 2014

gurament li hija mhijiex debitur, din trid taghti ragunijiet ghaliex qed tqis lilha nnifisha li mhijiex debitur.

Fid-dawl ta' dak illi jipprovdi għalih l-Artikolu 2160 in kwantu l-applikazzjoni tal-Artikolu 2156(f), jeħtieġ illi l-Qorti tqis żewġ fatturi determinati u cioè: a) il-mument minn mindu tibda tiddekorri l-preskrizzjoni; b) il-ġurament deċiżorju tad-debitur skont il-formola preskritta mill-Artikolu 2160.

Kif diġà ingħad il-preskrizzjoni tibda tiddekorri minnufih malli d-danneġġjat ikun jista' jeżerċita d-dritt tiegħu għall-azzjoni, f'dan il-każ waħda ta' riżarċiment.

Mill-kronoloġija tal-fatti traċċjata fid-dettal aktar kmieni f'din is-sentenza, jirriżulta għal din il-Qorti illi l-attriċi saret taf bil-problemi li kienu qegħdin jiffaċjaw l-investimenti fi tlett dati differenti u cioè: 4 ta' Frar 2014 meta ġiet infurmata li l-investiment LMMPF kien falla; fi Frar 2013 saret taf illi l-SNS kien qiegħed jiffaċċja inkwiet serju u 21 ta' Jannar 2016 meta ġie kkonfermat illi LODF kien ġarrab telf kapitali. Għalkemm kien ilu s-snin iberraq bl-ikrah dwar is-saħħa u s-solvibilità ta' dan l-investiment, l-attriċi kellha tabilħaqq tistenna sabiex tara kienx hemm prospett li tirkupra flusha tramite l-proċeduri ta' rkupru ta' krediti li kienu għaddejjin fil-konfront tal-investimenti. Kien biss fil-mument li l-attriċi rċeviet formalment il-konferma li l-investiment tagħha kien mitluf li allura setgħet tieħu azzjoni fil-konfront tas-soċjetà konvenuta. Tali konferma jirriżulta li waslet biss fil-mori ta' dawn il-proċeduri. L-azzjoni odjerna inbdet permezz ta' rikors ġuramentat tat-3 ta' Mejju 2019. Dan ifisser li l-attriċi pproċediet ferm qabel ma ddekorriet il-preskrizzjoni.

Trattata l-kwistjoni tal-preskrizzjoni, imiss issa lill-Qorti illi tinoltra fil-mertu tat-tieni element li jesiġi l-Artikolu 2160 u cioè l-ġurament deċiżorju tad-debitur.

Fis-sentenza tagħha tas-16 ta' Frar 2018 fl-ismijiet P&S (C4860) et vs Noel Zammit et, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili daħlet *fuditus* fil-kwistjoni tal-effetti provokati mill-emendi għall-Artikolu 2160. Il-Qorti għamlet is-segwenti osservazzjonijiet:

'…Li forsi ma fhemx il-Konvenut hu, li l-eccezzjoni taht artiklu 2156(f) u (d) tal-Kodici Civili ma tirnexxix ghas-semplici raguni li jkunu ghaddew hames snin. It-terminu imsemmi fir-rigward tal-artikoli 2156(d)u (f) tal-Kodici Civili huwa biss wiehed u mhux l-uniku ingredjent biex tirnexxi din id-difiza. Dak li jiddisponi dan l-artiklu jrid ikun abbinat mal-ingredjent l-iehor kumulattiv ta' natura procedurali, li jikkommina l-artiklu 2160 (1) tal-Kodici Civili.

20. Dan l-artiklu jistabilixxi, li min irid jipprevalixxi ruhu mill-beneficcju ta' preskrizzjoni partikulari ossia brevi, ghandu (i) jixhed minn jeddu u (2) jaghti l-gurament waqt il-Kawza li ma hux debitur. L-anqas ma jista' jghid li ma jiftakarx li l-haga giet imhallsa, ghaliex dan ix-xorta ta' gurament huwa riservat ghall-eredi tad-debitur tant li fit-test tal-ligi il-kliem uzat huwa "ma jiftakrux" (ara Decizjoni fl-ismijiet Vincenzo Cauchi -vs- Giovanni Scerri tal-Qorti tal-Kummerc, 28 ta' Ottubru 1955).

21. Minkejja t-tibdil fil-ligi kif fuq inghad, dawn iz-zewg formuli ta' gurament xorta baqghu sagramentali, u kull devjazzjoni minnhom ma tiswiex ai fini ta' dawn ix-xorta ta' eccezzjonijiet. Li tghid li d-dejn huwa preskritt, minghajr ma tuza t-test li trid il-ligi, ma jiswiex biex tirnexxi din ix-xorta ta' eccezzjoni. Ma hux kompitu tal-Konvenut li jasal ghall-konkluzjonijiet legali. Il-kompitu tieghu hu li jimxi skont dak li jitlob l-artiklu imsemmi. …"[5]

Fil-każ tal-lum, fl-ebda waqt tal-proċeduri ma jirriżulta illi Wallace Falzon *qua* direttur tas-soċjetà konvenuta, issodisfa l-vot tal-liġi kif preskritt fit-termini ta-Artikolu 2160 anki għaliex huwa lanqas biss resaq sabiex jixhed. Konsegwentement ma tistax is-soċjetà konvenuta tipprevalixxi ruħha mill-preskrizzjoni qasira ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16.

Il-Qorti ghalhekk qeghda tghaddi ghall-mertu tat-talbiet.

---

[5] Ara wkoll: **Bottega Del Marmista Ltd vs Paul Mifsud et**, Qorti tal-Appell (Inferjuri), 26 ta' Jannar 2018.

Permezz ta' din l-azzjoni l-attriċi qegħda tfittex li tikseb likwidazzjoni u ħlas tad-danni minnha mġarrba kawża tal-aġir tas-soċjetà konvenuta meta din għamlet *investment misselling*, kif ukoll illi bħala intermedjarja liċenzjata taħt l-Att Dwar Servizzi ta' Investiment (Kap. 370 tal-Liġijiet ta' Malta), hija m'onoratx l-obbligi legali tagħha billi fost l-oħrajn ma pprovdietx lill-attriċi b'informazzjoni adegwata dwar l-investimenti illi kienet qegħda tbiegħlhom, ma mxietx magħhom b'mod onest u professjonali, biegħetilhom prodott illi ma kienx indikat għalihom, niżżlet dikjarazzonijiet fil-File Note tal-attriċi, dawn id-dikjarazzjonijiet niżżlithom mingħajr il-pjena konsapevolezza tal-attriċi u żewġha dwar l-implikazzjonijiet tal-istess, kif ukoll illi kisbet il-firma tal-attriċi u żewġha għal dikjarazzjonijiet li ma kienux veritjiera, dan kollu bl-iskop illi tieħu vantaġġ u teżimi ruħha minn responsabbilità legali fil-konfront tagħhom.

Da parti tagħha s-soċjetà konvenuta tikkontesta l-pretensjonijiet attriċi u tikkontendi illi hija mhijiex responsabbli għal xi telf imġarrab mill-attriċi.

L-attriċi ssostni illi hi u żewġha ma kellhomx esperjenza fuq investimenti bħal dawk offruti lilhom liema nvestimenti rriżultaw li kienu *high risk* u kumplessi. Jgħidu għalhekk illi s-soċjetà konvenuta ma messha qatt biegħetilhom dan il-prodott.

Fl-ewwel lok din il-Qorti analizzat bir-reqqa kollha dovuta ir-regoli u l-liġijiet li jiggwidaw il-provdituri tas-servizzi fininazjarji. B'mod partikolari l-Qorti rat l-'*Investment Services Rules for Investment Services Providers*, *Part B1*, *Standard Licence Conditions*, liema regoli nħarġu mill-MFSA, kif ukoll id-Direttiva 2004/39/KE dwar is-swieq fl-istrumenti finanzjarji liema Direttiva daħlet fis-seħħ b'effett minn l-1 ta' Novembru 2007 u ġiet sussegwentement emendata fl-4 ta' Novembru 2009. Din id-Direttiva hija magħrufa fis-settur bħala MiFID ossia *Markets in Financial Instruments Directive*[6].

Ai termini tar-regoli 2.01 il-provditur tas-servizz għandu l-obbligu illi "*act honestly, fairly and professionally in accordance*

[6] Permezz ta' din id-Direttiva ġew emendani d-Direttivi tal-Kunsill 85/611/KEE u 93/6/KEE u d-Direttiva 2000/12/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill waqt illi ġiet imħassra d-Direttiva tal-Kunsill 93/22/KEE

with the best interests of its clients" u li jsegwi skrupolżament ir-regolamenti għas-settur li fih jopera. Ai termini tar-regolament numru 2.03 il-provditur huwa obbligat illi jikkategorizza l-klijenti tiegħu skont jekk jikkwalifikawx bħala *retail client* or *professional client*. Ir-regola 2.08 tipprovdi illi klijent għandu jiġi meqjus bħala *retail client* sakemm ma jitlobx espliċitament sabiex ma jiġix ikkunsidrat bħala tali. Dan ifisser illi kull klijent huwa meqjus bħala *retail client*, liema kategorija tiġbor fiha l-investituri mingħajr esperjenza, għarfien u li ma jkunux iridu jieħdu sogri żejda. Il-klijent jiċċaqlaq minn kategorija għal oħra fuq talba tal-klijent stess għaliex aktarx ikun klijent aktar midħla tal-investiment u jkun aktarx aktar dispost jassumi riskji akbar, anki minhabba li l-gid li jgawdi jkun jiflah certi riskji. Ghalhekk, ir-regola 2.13 imbgħad timponi fuq il-provditur li jkun qiegħed jipprovi *investment advice* u cioè rakkomandazzjoni dwar investiment, l-obbligu li jikseb kemm informazzjoni possibbli sabiex jibni stampa tal-qagħda finanzjajra tal-klijent, tal-bżonnijiet tiegħu u tat-tip ta' riskji li huwa lest jassumi sabiex b'hekk il-provditur ikun f'qagħda aħjar "*to effect for the client or potential client, the investment services and instruments that are suitable for him*". Mill-banda l-oħra, ai termini tar-regoli 2.16, 2.21, 2.22 u 2.24, meta ma tkunx qegħda ssir rakkomandazzjoni, il-provditur tas-servizz għandu jikseb informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-investitur fil-qasam tal-investiment partikolari li jkun qiegħed jiġi offrut jew mitlub u b'hekk ikun f'posizzjoni li jevalwa jekk it-tip ta' prodott in diskussjoni huwiex maqtugħ għal dak il-klijent partikolari.

Ta' rilevanza għall-każ ta' llum illi r-regola 2.27 li tipprovdi illi:

> "*The licence holder shall provide appropriate information, in a comprehensible form to its clients or potential clients such that they are reasonably able to understand the nature and risks of the investment service to be provided by the licence holder and of the specific type of instrument that is being offered, and consequently to take investment decisions on an informed basis. This information may be provided in standardized format and should include details about:*

a) the licence holder and its services;

b) Instruments and proposed investment strategies. This should include appropriate guidance on and warnings of then risks associated with investments in those instruments or in respect of particular investment strategies;

c) execution venues;

d) costs and associated charges."

Il-Qorti taqbel perfettament ma' dak illi osservat din il-Qorti diversament preseduta fis-sentenza tagħha tat-18 ta' Jannar 2019 fl-ismijiet Saviour Cutajar vs ALL Invest Company Ltd fejn ingħad illi f'kawżi bħal ma hija dik tal-lum, l-ewwel u qabel kollox għandu jiġi stabbilit jekk is-servizz offrut kienx rakkomandat jew le. Dan il-punt huwa determinati sabiex jiġi stabbilit jekk is-servizz offrut kienx tat-tip *investment advice* li allura jpoġġi oneru akbar fuq is-soċjetà konvenuta li tosserva l-obbligi tagħha skrupolżament. Wara ampja referenza għall-każistika relevanti, il-Qorti osservat illi rakkomandazzjoni tirriżulta meta l-informazzjoni li tiġi provduta tkun tali li ġġiegħel lill-akkwirent jagħżel dak il-prodott minn ieħor. Ir-rakkomandazzjoni mhux neċessarjament trid issir b'mod espliċitu iżda tista' tiġi nferita miċ-ċirkostanzi ta' kif il-prodott ġie offrut lill-klijent. Jingħad dan għaliex anki jekk f'moħħ il-provditur tas-servizz ma kienx l-iskop li jagħmel rakkomandazzjoni, jista' jagħti l-każ illi l-mod ta' kif ġiet imwassla l-informazzjoni kien tali li jinduċi lill-klijent sabiex jagħżel prodott minn ieħor. Dan jgħodd ukoll anki jekk il-provditur tas-servizz kien jaf li l-prodott mhuwiex addattat għall-klijent.

Wara li tqis jekk saritx rakkomandazzjoni, l-Qorti tgħaddi sabiex tagħmel evalwazzjoni dwar jekk ir-rakkomandazzjoni li saret kienitx ibbażata fuq iċ-ċirkostanzi speċifiċi tal-klijent tenut kont ta' diversi sitwazzjonijiet inkluż il-bżonnijiet partikolari tal-klijent u x-xewqat tiegħu dwar x'tip ta' riskju jrid jieħu u l-iskop għaliex il-klijent irid jagħmel investiment.

Minn eżami akkurat tal-assjem tal-provi jidher ċar li s-soċjetà konvenuta ma qisitx sewwa ċ-ċirkostanzi speċifiċi tal-attriċi u ta' żewġha. L-attriċi u d-defunt żewġha ħadmu għomorhom kollu u fil-mument li kienu diġà irtiraw xtaqu li l-investimenti li jagħmlu jsiru b'mod sigur bil-għan illi jżdu xi ftit l-introjtu tagħhom ma' dak tal-pensjoni. Qatt ma kien il-ħsieb tal-attriċi u ta' żewġha illi jieħdu xi sogru żejjed u dan huwa evidenti wkoll mill-mod ta' kif huma ħaddmu flushom b'kawtela matul is-snin u raw li jinvestu f'investimenti sodi suġġeriti lilhom mill-bank tal-fiduċja tagħhom. Hawnhekk il-Qorti żżid tosserva li terġa u tgħid mill-mod ta' kif żvolġew il-fatti u li kien Falzon li avviċinhom u ħajjarhom jinvestu, jidher ċar f'għajnejn il-Qorti li sa dak il-mument l-attriċi u żewġha lanqas biss kienu qegħdin ifittxu li jinvestu aktar minn ġidhom.

Kif jidher car mill-provi, l-attriċi u żewġha qatt m'għamlu investimenti kbar wisq anqas qatt investew fil-proprjetà. In oltre, l-attriċi u żewġha la kellhom għarfien tal-prodott *per se* u wisq inqas għarfien approfondit dwar l-investimenti b'mod ġenerali. Mix-xhieda tal-attriċi jidher ċar illi huma straħu kompletament fuq dak li kien qiegħed jgħidilhom Falzon għaliex dan kien konvinċenti fi kliemu.

Oltre li qieset dak kollu li jirriżulta mill-atti, il-Qorti qieset ukoll illi dak illi ġara lill-attriċi u lil żewġha ġara wkoll lil bosta persuni oħra tant illi kien hemm diversi proċeduri fil-konfront tas-soċjetà konvenuta minn klijenti tagħha stess. Dawn il-proċeduri saru sia quddiem l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji kif ukoll quddiem dawn il-Qrati, liema proċeduri lkoll kellhom eżitu sfavorevoli għas-soċjetà konvenuta[7]. Waqt illi huwa minnu li l-prodotti

---

[7] (1) **PV vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 437/2016); (2) **BN & SN vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 392/2016) deciza fl-14 ta' Gunju 2017; (3) **AF & NF vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 430/2016) deciza fis-27 ta' Settembru 2017; (4) **KP vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 397/2016) deciza fit-28 ta' Novembru 2017; (5) **DK vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 438/2016) deciza fit-28 ta' Dicembru 2017; (6) **SM & OM vs All Invest Company Limited** (Kaz. Nru. 388/2016) deciza fit-30 ta' Jannar 2018; (7) **HL vs All Invest Company Limited** (Kaz nru.389/2016) deciza fit-30 ta' Jannar 2018; (8) **IN vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 465/2016) deciza fit-30 ta' Janna 2018; (9) **CZ & AZ vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 441/2016) deciza fis-6 ta' Frar 2018; (10) **DV & GV vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 472/2016) deciza fit-30 ta' Jannar 2018; (11) **ZL u GL vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 442/2016) deciza fit-13 ta' Marzu 2018; (12) **PQ vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 439/2016)

mertu ta' dawk il-proċeduri mhuwiex dejjem l-istess prodott, il-Qorti ma tistax ma tosservax illi n-nuqqasijiet lamentati mill-klijenti f'dawk il-proċeduri u n-nuqqasjiet lamentati mill-attriċi odjerna huma simili ferm. Il-Qorti ssib ghaldaqstant li s-socjetà intimata kellha "pattern" ta' kip topera, dejjem fil-konfront ta' investituri pjuttost sajma mill-gharfien tal-investimenti.

Il-Qorti terġa tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet Saviour Cutajar vs ALL Invest Company Ltd fejn il-Qorti elenkat u fissret in-nuqqasijiet da parti tas-soċjetà konvenuta u kif dawn huma simili fil-każijiet kollha. Ingħad hekk:

"1. *<u>Jekk inghatax servizz ta' promotion and selling jew ta' parir u bejgh</u>*

L-Arbitru ghas-Servizzi Finanzjarji sab f'diversi kawzi illi ghalkemm is-socjeta ntimata kkontendiet illi l-klijenti gew offruti diversi prodotti, dan ma kien jiffigura mkien fil-File. Sab inoltre illi s-socjeta ntimata naqset milli tindika li hi qed toffri biss servizz ta' promotion and selling u naqset milli tispjega b'mod car x'ifisser dan. L-Arbitru ghalhekk sab f'diversi kazijiet illi ghalkemm is-socjeta ntimata iddeskriviet li kienet qed taghmel biss promotion and selling, filfatt kienet qed taghti parir dwar servizi finazjarji.[8]

Barra minn hekk, skont l-Arbitru, persuna ta' livell t'edukazzjoni w esperjenza f'dan it-tip ta' investiment komparibbli ma' tar-rikorrent ma kellhiex tinghata servizz ta' promotion and selling fic-cirkostanzi, izda "…kellu jinghata servizz ta' parir u jigi iggwidat kif xieraq biex ikun f'qaghda jiddeciedi jekk kellux jinvesti jew le."[9] *Filfatt, skont l-Arbitru "…kien qed isir abbuz mis-*

---

deciza fit-28 ta' Marzu 2018; (13) **RE u FE vs All Invest Company Limited** (Kaz nru. 463/2016) deciza fid-9 ta' Mejju 2018; **Saviour Cutjar vs All Invest Company Limited** (Rik. Ġur Nru. 458/2012), P.A., 18 ta' Jannar 2019 – mhux appellata; **Paul Debono pro et noe et vs ALL Invest Company Ltd** (Rik. Ġur Nru. 620/2013), P.A., 23 ta' Ġunju 2021 – mhux appellata.

[8] Vide per ezempju **RE & FE vs All Invest Company Limited**; **ZL u GL vs All Invest Company**

[9] Vide per ezempju **KP vs All Invest Company Limited**; **ZL u GL vs All Invest Company Limited**

sistema biex il-provditur jigi ezonerat mir-responsabbiltà tieghu."[10]

2. <u>L-Appropriateness Test</u>

F'numru ta' kawzi, l-Arbitru ghas-Servizzi Finanzjarji kien "...konvint li dan it-test ma sarx kif kellu jsir u sar ezercizzju biss ta' ittikjar ta' kaxxi."[11]

L-Arbitru sab illi s-socjeta ntimata ghamlet numru ta' dikjarazzjonijiet invertieri, u dan specjalment fir-rigward tal-livell t'edukazzjoni u l-esperjenza fil-qasam tal-investiment tal-klijenti taghha.[12] *Fil-fatt, skont l-Arbitru "…dawn id-dokumenti imtlew kif imtlew biex jiggustifikaw l-investiment, u mhux ghaliex kienu qed jirrapprezentaw il-verità"*[13] *u li ghalkemm "…l-provditur juzahom bhala difiza tieghu biex jghid li, galadarba ffirmahom kien jaf x'qed jigri, fil-fatt jikxfu id il-provditur tas-servizz ta' kif saret it-tranzazzjoni."*[14]

F'kawzi ohra, ghalkemm fuq prodott differenti, l-Arbitru sab illi ma setghax ikun minnu illi s-socjeta ntimata verament spjegat sew il-prodott u n-natura tieghu lil klijenti, peress illi rrizulta li lanqas is-socjeta ntimata stess "ma kien[itx] konxj[a] minn fatti importanti li kellhom jaghmlu dan l-investiment mhux tajjeb ghal retail clients."[15]

3. <u>Il-profil tal-klijenti</u>

Minn diversi decizjoniet jirrizulta illi numru ta' klijenti tas-socjeta ntimata kienu persuni b'livell ta' edukazzjoni baziku, jew baxx, li numru minnhom kienu illiterati, jew ma kienux jifhmu bl-Ingliz, u li ma kellhomx l-esperjenza jew taghrif necessarji biex jifhmu l-karatteristici u r-riskji marbuta mal-prodott li kien qed jinbiegh

---

[10] Vide per ezempju **ZL u GL vs All Invest Company Limited**.
[11] Vide per ezempju **RE & FE vs All Invest Company Limited**. Ara wkoll **DV u GV vs All Invest Company Limited**
[12] Vide per ezempju **RE & FE vs All Invest Company Limited**; **KP vs All Invest Company Limited**
[13] Vide per ezempju **KP vs All Invest Company Limited**.
[14] Idem.
[15] Vide per ezempju **ZL u GL vs All Invest Company Limited**.

lilhom.[16] *F'bosta kawzi ghalhekk, l-Arbitru sab, a bazi ta' dan, illi s-socjeta ntimata ma spjegatx il-prodott li kienet qed tbiegh sew, li kien hemm kaz ta' mis-selling ghaliex il-prodotti in kwistjoni ma kienux appropriate kif trid il-ligi ghall-ilmentaturi u kkonkluda ghalhekk illi s-socjeta ntimata "...ma adempixxie[t]x ruh[ha] mal-obbligi kuntrattwali versu l-ilmentaturi u kkommetta bejgh hazin tal-prodott."*[17]

4. Dikjarazzjonijiet dwar l-esperjenza tal-klijenti

F'diversi decizjonijiet, l-Arbitru dwar is-Servizzi Finanzjarji wasal ghal konkluzjoni illi s-socjeta ntimata bieghet prodotti mhux idoneji, kkonsidrat l-esperjenza tal-klijenti taghha fis-settur tal-investiment. L-Arbitru sab f'diversi decizjonijiet illi s-socjeta ntimata kienet ghamlet ezami erronju tal-esperjenza tal-klijenti taghha u waslet ghalhekk ghal konkluzjoni zbaljata illi l-klijenti kellhom l-esperjenza necessarja sabiex jinvestu f'prodotti kumplessi u ta' riskju gholi meta dan ma kienx minnu.[18]

5. Iffirmar ta' formoli

F'bosta kawzi, l-Arbitru dwar is-Servizzi Finanzjarji sab illi hafna mid-dokumenti li kienu jigu ffirmati mill-klijenti "…kienu biss jitressqulhom biex jiffirmawhom minghajr ma jkunu konxji dan x'jimporta."[19]

Rigward l-iffirmar ta' formoli skont liema l-klijent kien investitur esperjenzat, l-Arbitru sab illi "Il-provditur tas-servizz biex donnu jiggustifika ruhu ha 'Experienced Declaration Form' minghand l-ilmentaturi. Din kienet dikjarazzjoni bi kliem tekniku li ma kienx jinftiehem mill-ilmentaturi u mhi xejn hlief formola ta' ezoneru ghall-provditur tas-servizz biex ikun jista' jghid, ghal skop regolatorju, li kien mexa mar-regoli."[20]

---

[16] **RE u FE vs All Invest Company Limited**; **KP vs All Invest Company Limited**; **DV u GV vs All Invest Company Limited**
[17] **RE u FE vs All Invest Company Limited**; **DV u GV vs All Invest Company Limited**
[18] **RE u FE vs All Invest Company Limted**, **KP vs All Invest Company Limited**; **PQ vs All Invest Company Limited; ZL u GL vs All Invest Company Limite**d;
[19] **ZL u GL vs All Invest Company Limited**;
[20] **DV u GV vs All Invest Company Limited**. Ara wkoll **PQ vs All Invest Company Limited**

Illi dawn id-decizjonijiet msemmija jkomplu jdghajjfu t-tezi tas-socjeta ntimata ghaliex jitfghu dawl fuq il-modus operandi tas-socjeta ntimata, u fuq l-imgieba taghha versu klijenti li kellhom livell baxx t'edukazzjoni, kienu illetterati u/jew ma jifhmux bl-Ingliz bhal ma kien ir-rikorrent. Il-Qorti tirrileva illi dawn id-decizjonijiet ukoll ikomplu jsahhu l-fehma taghha illi s-socjeta ntimata hija hatja ta' agir irresponsabbli u deplorabbli versu r-rikorrent, u illi l-verzjoni tar-rikorrent hija ferm aktar kredibbli minn dik tas-socjeta ntimata."

Il-fatturi kollha elenkati fil-bran appena ċitat huma simili jekk mhux addirittura identiċi għall-fatturi li taw lok għall-proċeduri tal-lum.

Fil-fehma tal-Qorti s-servizz li ġie offrut lill-attriċi u lil żewġha għandhom jiġu meqjusa bħala rakkomandazzjoni impliċita fejn Wallace Falzon offra lilhom prodott wieħed uniku, mingħajr għażla bejn prodott u ieħor. Jidher ukoll illi Falzon irreklama l-prodott mertu ta' din il-kawża bħala wieħed ideali għalihom *qua* pensjonanti u allura kien aktar konvinċenti fil-bejgħ tal-prodott. Il-Qorti qieset ukoll li kien Falzon li avviċina lill-attriċi u lil żewġha u li bi nsistenza baqa' jżurhom u jsus warajhom sakemm ikkonvinċihom jinvestu fil-prodott minnu rakkomandat. Tant dan huwa minnu illi addirittura Falzon azzarda illi mingħajr konsultazzjoni mal-attriċi u ma' żewġha ġabar hu stess iċ-ċekk tal-*maturity sum* fuq polza tal-ħajja u ppreżenta ruħu d-dar tal-attriċi biċ-ċekk u bi proposta ġdida t'investiment.

Imkien mill-provi ma jirriżulta li s-soċjetà konvenuta għamlitha ċara li ma kienitx qegħda tagħti parir lill-attriċi u żewġha. Anzi, tant dawn ħassew li Falzon kien qiegħed jagħtihom parir li straħu fuqu kompletament. Għalhekk, ġa la darba s-soċjetà ntimata ma ċċaratx l-irwol tagħha f'dan il-bejgħ u cioè m'għarrfitx lill-klijenti tagħha li ma kienitx qegħda tagħtihom parir, il-Qorti ssibha li naqset pależement mill-obbligi tagħha.

Is-soċjetà konvenuta naqset ukoll meta m'għamlitx *suitability assessment* u b'hekk offriet lill-attriċi u żewġha prodott li evidentement ma kienx addattat għalihom mhux biss għaliex ma

kellhomx il-kapaċitajiet u l-esperjenza sabiex jifhmu fhiex sewwa sew kienu jikkonsistu dawn l-investimenti, iżda wkoll għaliex l-attriċi u żewġha qatt ma riedu jassumu riskju daqstant għoli bil-flus li ġemmgħu matul ħajjithom. Qatt ma kien f'moħħhom li jissograw jitilfu dak li damu tant snin jaħdmu għalih. Fuq kollox lanqas ma kienu l-atturi li fittxew l-investiment. Din l-indaġini hija tassattiva f'kuntest fejn jingħata parir finanzjarju bil-konsegwenza li n-nuqqas ipoġġi lis-soċjetà konvenuta fi ksur lampanti tal-obbligi legali tagħha.

Finalment, il-Qorti żżid tosserva illi fil-formoli relattivi għall-investiment is-soċjetà konvenuta niżżlet informazzjoni inveritjiera bl-iskop aħħari illi teżimi ruħha kompletament mill-obbligi legali li għandha fil-konfront tal-attriċi.

L-assjem tal-provi u ċ-ċirkostanzi ta' dan il-każ, iwasslu lil din il-Qorti sabiex tikkonkludi li l-aġir tas-soċjetà konvenuta fil-konfront tal-attriċi u tad-defunt żewgha kien wieħed altamet skorrett. Apparti li dan l-aġir jixhed nuqqas ta' onesta, trasparenza u professjonalita' da parti tas-soċjetà konvenuta, juri wkoll illi hija naqset pależement milli tosserva l-obbligi legali u tassattivi tagħha. Huwa evidenti li s-soċjetà konvenuta kienet aktar interessata fil-profitti li setgħet tagħmel mill-bejgħ tal-investimenti milli li tħares l-interessi tal-klijenti tagħha.

Ferm il-premess, il-Qorti tqis illi s-soċjetà konvenuta hija responsabbli għat-telf imġarrab mill-attriċi u żewġha. F'dan ir-rigward fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha l-attriċi tispjega illi l-kapital komplessiv investit fil-LODF kien fl-ammont ta' €48,000. Fl-10 ta' Jannar 2023 l-attriċi rċeviet ħlas fl-ammont ta' €11,977 u assignment debt ta' €5,096 li flimkien jammontaw għal rifużjoni fis-somma ta' €17,073. Dan ifisser illi minn dan l-investiment l-attriċi ġarrbet telf kapitali ta' €27,927.

L-attriċi tippretendi wkoll kumpens għat-telf konsistenti dan f'telf t'imgħax fuq l-investiment u cioè:

i. Mill-24 ta' Jannar 2012 sal-24 ta' Frar 2013 in kwantu l-ewwel parti tal-investiment għas-somma ta' €24,000;

ii. Mill-25 ta' Frar 2013 sad-9 ta' Jannar 2023 meta sar it-tieni investiment fis-somma ta' €24,000 għat-total ta' €48,000; u
iii. Mill-10 ta' Jannar 2023 meta l-attriċi rċeviet ħlas *in parte* fl-ammont ta' €17,073 sad-data tal-pagament effettiv tas-somma ta' €27,927.

Fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha l-attriċi tispjega illi mit-total pagabbli *qua* imgħaxijiet jeħtieġ titnaqqas is-somma ta' €850 liema ammont ġie nkassat mill-attriċi bħala l-uniku qliegh mill-LODF.

Flimkien mas-somma ta' €27,927, is-soċjetà konvenuta għandha tħallas lill-attriċi l-imgħaxijiet legali ai termini tal-Artikolu 1047 tal-Kap 16. L-imgħax għandu jitqies dekorribbli minn dakinhar illi l-investiment inbiegħ lill-attriċi u lil żewġha u dan mid-dati kif indikati hawn fuq.

Għalhekk u ghal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi:

1. Tiċħad l-eċċezzjonijiet kollha.

2. Tilqa' t-talbiet kollha, tillikwida d-danni mġarrba mill-attrici fis-somma ta' sebgha u ghoxrin elf disa' mija u seba' u ghoxrin Ewro (€27,927) u tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas l-ammont hekk likwidat inkluż l-imgħaxijiet legali sad-data tal-pagament effettiv, liema imgħaxijiet għandhom jitqiesu bħala dekorribbli:

   i. Mill-24 ta' Jannar 2012 sal-24 ta' Frar 2013 in kwantu l-ewwel parti tal-investiment għas-somma ta' erba' u ghoxrin elf Ewro (€24,000);

   ii. Mill-25 ta' Frar 2013 sad-9 ta' Jannar 2023 meta sar it-tieni investiment fis-somma ta' erba' u ghoxrin elf Ewro (€24,000) għat-total ta' tmienja u erbghin elf Ewro (€48,000); u

iii. Mill-10 ta’ Jannar 2023 meta l-attriċi rċeviet ħlas *in parte* fl-ammont ta’ sbatax-il elf u tlieta u sebghin Ewro (€17,073) sad-data tal-pagament effettiv tas-somma ta’ seba’ u ghoxrin elf disa’ mija u seba’ u ghoxrin Ewro (€27,927).

3. Tordna illi mill-ammont globali pagabbli bħala imgħaxijiet titnaqqas is-somma ta’ tmien mija u hamsin Ewro (€850) u li l-bilanċ rimanenti jitħallas lill-attriċi.

L-ispejjeż ta’ din il-kawża għandhom jitħallsu kollha mis-soċjetà konvenuta.

IMHALLEF

DEP/REG